

CULTUROPOLIS #1

Reptes 2023

Jornades Internacionals
pels Drets Culturals

Presentació

Aquest document s'ha treballat conjuntament pels equips organitzadors de CULTUROPOLIS amb l'objectiu de recollir i proposar els principals reptes de les polítiques culturals per al reconeixement i l'impuls dels drets culturals.

L'Ajuntament de Barcelona està convençut que el marc dels drets culturals és l'adiant per avançar cap a una transformació dels ecosistemes culturals locals i globals, que permeti un salt real envers la democràcia cultural. Per aquest motiu, va promoure les primeres **Jornades Internacionals pels Drets Culturals - CULTUROPOLIS** que es van celebrar entre el 16 i el 19 de novembre de 2022. Les Jornades van estar coorganitzades amb Culture Action Europe, la xarxa europea més gran d'agents culturals, i van rebre el suport de l'organització mundial de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU).

CULTUROPOLIS va ser una trobada per reflexionar i debatre sobre els drets culturals, per pensar sobre com es concreten i per imaginar i trobar mecanismes que els impulsin i els garanteixin.

A més de tot el treball de debat i reflexió col·lectiva que es va dur a terme, CULTUROPOLIS també volia reforçar el **reconeixement dels drets culturals, garantir-ne l'impuls i divulgar-ne el caràcter universal**. Per aquest motiu les Jornades van tenir la voluntat de ser un esdeveniment de ciutat que arribés al conjunt de la ciutadania. Per aconseguir-ho, es van obrir les jornades a la participació de tots els públics, i es van programar diverses propostes artístiques i participatives que van culminar amb una gran festa pels drets culturals el dissabte 19 de novembre, que va aplegar milers de persones a l'avinguda del Paral·lel de Barcelona.

Els drets culturals, tal com declaren les Nacions Unides, protegeixen els drets de cada persona, individualment, en comunitat i col·lectivament, a desenvolupar i expressar la seva humanitat, visió del món i els significats que donen a la seva existència.

El 2021, l'Ajuntament de Barcelona va presentar "Fem Cultura. Pla de Drets Culturals de Barcelona", un pla pioner que inclou nou mesures de govern per implementar noves polítiques públiques per reconèixer i eixamplar els drets culturals a la ciutat. Amb aquesta iniciativa, Barcelona s'afegeix, des d'una lògica municipalista, al debat internacional en l'àmbit dels drets culturals, incorporant-hi un marc de reflexió polític ambiciós que obre camí cap a un reconeixement formal dels drets culturals a escala internacional des de la pràctica local.

El pla inclou més de cent accions amb una partida pressupostària de prop de setanta milions d'euros perquè Barcelona es doti d'una política cultural fonamentada en els drets culturals i que tingui com a consideracions centrals l'accés, les pràctiques culturals, la innovació, la governança democràtica, el reconeixement de la diversitat, la creativitat, la producció cultural i l'enfortiment comunitari amb la ciutadania i els agents sectorials.

El moment dels drets culturals

La celebració a Barcelona de les Jornades Internacionals pels Drets Culturals - CULTUROPOLIS, del 16 al 19 de novembre de 2022, tanca un any que pot ser un punt d'inflexió per al paper dels drets culturals en les polítiques públiques.

- > Aquest mateix any 2022 (del 23 al 24 de maig) es va celebrar el 15è aniversari de la Declaració de Friburg, el primer document internacional, promogut per la societat civil, sobre drets culturals.
- > A més, CULTUROPOLIS va tenir lloc poques setmanes després de la conferència MONDIACULT 2022, organitzada per la UNESCO a Ciutat de Mèxic (28-30 de setembre). En la seva declaració final, MONDIACULT 2022 reconeix la cultura com un "bé públic global" i reitera el compromís de "fomentar un entorn propici que condueixi al respecte i l'exercici de tots els drets humans, en particular els drets culturals, individuals i col·lectius, en tots els àmbits de la cultura" i proposa un enfocament ampli dels drets culturals, que va des de l'accés inclusiu a la cultura i la participació, els drets socials i econòmics dels artistes, la protecció de la llibertat artística, la salvaguarda de la diversitat cultural i lingüística, fins i tot en línia, i el dret dels pobles i comunitats, incloses les comunitats indígenes, a la seva identitat cultural, memòria i patrimoni cultural. A més, recollint finalment una reivindicació de les xarxes culturals globals reunides a la campanya Culture2030Goal, MONDIACULT 2022 demana la integració de la cultura "com a objectiu autònom específic per dret propi" dins de l'agenda de desenvolupament de les Nacions Unides més enllà del 2030. Les entitats organitzadores i els participants a CULTUROPOLIS demanen que aquests tres elements passin ràpidament a l'acció, i conviden la UNESCO i els governs nacionals a adoptar polítiques públiques per a l'exercici efectiu dels drets culturals. També cal esmentar, tal com ha recordat la relatora especial de les Nacions Unides per als drets culturals, que els governs nacionals ja tenen obligacions molt clares en l'àmbit dels drets culturals, i que, per tant, l'aplicació dels drets culturals no és "optativa", sinó una dimensió intrínseca de promoure l'exercici dels drets humans i les llibertats fonamentals.

L'any 2022 també han donat fruit alguns processos en els quals les ciutats tenen un pes cabdal. L'existència de Cultura 21 Accions (2015) i la Carta de Roma (2020), promogudes per l'organització mundial de Ciutats i Governos Locals Units - CGLU, o la Carta de Porto Santo (2021) són proves del compromís municipalista pels drets culturals. De fet, unes setmanes abans de CULTUROPOLIS, CGLU va reforçar la importància dels drets culturals per al moviment municipalista internacional amb l'aprovació (14 d'octubre) del Pacte pel Futur de la Humanitat.

CULTUROPOLIS confirma que els drets culturals es poden pensar, aplicar i exigir i que l'escala local, allà on vivim, és un entorn adequat per fer-ho.

Primera edició de CULTUROPOLIS

La prèvia

L'organització de CULTUROPOLIS va ser una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona, Culture Action Europe, que hi va integrar la seva conferència anual *Beyond the Obvious*, i la Comissió de Cultura de l'organització mundial de Ciutats i Governaments Locals Units, de la qual Barcelona és membre i seu del seu Secretariat Mundial des que es va crear l'any 2004.

Aquestes tres institucions van constituir el **Consell Assessor** de CULTUROPOLIS que va fer el seguiment de tot el procés de preparació de les Jornades, va dissenyar i validar els eixos de treball i va aportar experiència, coneixement del teixit cultural global i aproximacions als drets culturals.

Una de les aportacions de CULTUROPOLIS que l'allunya de la majoria de trobades d'agents culturals és que va integrar dins de les Jornades un **congrés acadèmic** que, a partir d'un **call for papers**, va aglutinar persones i entitats que estan actualment investigant sobre el marc dels drets culturals. Es van rebre un total de 108 *abstracts*, dels quals finalment van participar a CULTUROPOLIS un total de 79 en diferents formats (presentacions orals, vídeos i pòsters).

Per al disseny i el seguiment del congrés acadèmic es va crear un **Comitè científic** format per persones amb diferents trajectòries en el món de l'acadèmia i la recerca vinculada a la cultura. El congrés acadèmic va facilitar la trobada de tota mena d'agents que investiguen sobre la temàtica dels drets culturals i, sobretot, va permetre l'intercanvi i la transferència de coneixement amb els teixits culturals i el conjunt de la societat.

D'altra banda, per tal que la programació de les Jornades permetés una mirada àmplia de diferents pràctiques vinculades als drets culturals, es va llançar una **convocatòria de projectes internacionals**. Es van rebre un total de 257 projectes d'arreu del món, dels quals es van seleccionar 35 que es van presentar dins de CULTUROPOLIS. Així, les Jornades van esdevenir un aparador de projectes locals, europeus i internacionals en l'àmbit general dels drets culturals, i específicament en la intersecció dels drets d'accés i de participació en la vida cultural, la creació artística, la sostenibilitat, les diversitats, la participació i les comunitats i els entorns digitals. L'objectiu de la selecció de projectes va ser aportar diferents perspectives de l'art, la tradició, els drets humans, la recerca, l'experimentació, la política, l'activisme i altres esferes, combinant iniciatives de Catalunya i Espanya amb projectes procedents d'Europa i d'arreu per crear un espai obert al treball en xarxa i a l'aprenentatge col·laboratiu.

Les jornades

Més d'un miler de persones van participar a CULTUROPOLIS (1.034 persones inscrites) procedents de Catalunya (73%), la resta de l'Estat espanyol (5%) i de diferents països d'Europa i d'altres continents (22%).

La majoria d'agents que van participar a CULTUROPOLIS comparteixen algunes característiques.

En primer lloc, treballar amb els drets culturals en projectes que relacionen la memòria, la creació i la diversitat amb alguns dels reptes urgents de les nostres societats: les desigualtats, l'emergència climàtica o el benestar individual i social. En segon lloc, treballar amb els drets culturals per no deixar ningú enrere i abordar de manera explícita el reconeixement de les pràctiques culturals que es produeixen fora de les grans institucions.

En tercer lloc, treballar amb els drets culturals com un compromís amb les generacions futures; l'accés, la participació i la contribució a la vida cultural són processos que han de formar part dels compromisos per la sostenibilitat en totes les seves dimensions. Finalment, els drets culturals han estat el marc per reflexionar sobre el dret de les persones professionals de la cultura a treballar en condicions dignes.

Per concretar, les Jornades CULTUROPOLIS van incloure les activitats següents:

- > 7 taules de debat
- > 11 taules de ponències i debats acadèmics
- > 4 blocs de presentació de projectes
- > 36 projectes de bones pràctiques internacionals
- > 12 espectacles i activitats culturals
- > 5 tallers participatius

Es van combinar formats clàssics de taules de debat amb d'altres més innovadors, com la Fira Culturopolis, l'activitat més ben valorada pels assistents. La Fira va ser un espai informal per conèixer els projectes i les recerques seleccionades per CULTUROPOLIS, i així generar espais de trobada i diàleg entre pràctica cultural i artística i investigacions acadèmiques i altres experiències de recerca.

CULTUROPOLIS es va desenvolupar en dos espais situats a l'avinguda **Paral·lel** de Barcelona, la **sala Paral·lel 62** i el teatre **El Molino**, fent honor a la història d'aquest carrer emblemàtic que ha estat referent de la cultura i l'oci de la ciutat des de finals del segle XIX.

Com a cloenda de les Jornades, el dissabte 19 de novembre, la programació de CULTUROPOLIS va sortir al carrer per celebrar i exercir els drets culturals amb tota la ciutadania de Barcelona. Aquesta festa al carrer pels drets culturals va prendre l'avinguda durant el matí de dissabte amb diverses activitats, com ara un programa de televisió comunitària en directe, una zona de jocs amb materials reciclats, diversos espectacles de dansa participativa per a tots els públics, un radioshow i concerts de música. La festa va aplegar més de 3.000 persones.

Conclusions i reptes

Els drets culturals, tal com declaren les Nacions Unides, protegeixen els drets de cada persona, comunitat o col·lectiu a desenvolupar i expressar la seva humanitat, visió del món i els significats que donen a la seva existència.

CULTUROPOLIS ha permès fer visible el poder transformador dels projectes basats en els drets culturals, centrant-se, especialment, en les escales més relacionades amb la ciutadania, és a dir, barris, ciutats i comunitats locals.

Els reptes que s'apunten a continuació sorgeixen del recull de totes les aportacions fetes durant les Jornades. Aportacions fetes en forma de ponències orals, discussions, presentacions de projectes, pòsters i vídeos.

REpte 1

CULTURA EXPANDIDA: impulsar el treball transversal i els nous vincles

El marc dels drets culturals aborda el paper de la cultura des d'una mirada àmplia, tenint en compte els reptes de la societat actual i incidint per reduir les desigualtats i reforçar la democràcia. Així doncs, l'ambició és tan gran i els obstacles tan complexos i multifactorials, que parcel·lar el coneixement i les formes de generar coneixement perd sentit. El treball transversal i la hibridació de sabers i de rols són essencials i en aquest moment, la cultura ha d'actuar com un vector més que com un sector o una suma de sectors.

Partint d'aquest plantejament, CULTUROPOLIS ha optat per crear un espai de trobada entre l'**acció** per promoure i defensar els drets culturals (projectes, tallers i espectacles), i la **recerca** sobre el marc dels drets culturals (investigacions, debats i reflexions teòriques). Ha estat un espai d'intercanvi de coneixement pràctic i teòric que desdibuixa les fronteres entre les dues esferes. A més, el mateix àmbit de la recerca ha anat més enllà del món acadèmic i ha obert la participació a entitats molt diverses com cooperatives, fundacions o organismes públics, que generen coneixement sobre els drets culturals i que han aportat també des de la investigació.

Un altre vincle pendent, tot i que fa molts anys que està present en els fòrums de debat sobre polítiques culturals, és el que hi ha entre **cultura i educació**. Aquest debat també ha estat present a CULTUROPOLIS. En aquest cas, la hibridació i el treball transversal tornen a aparèixer com el gran repte. Ara bé, l'experiència acumulada ens diu que cal anar més enllà de la interacció entre agents culturals i educatius, també cal facilitar la hibridació de les escales, de les pedagogies consolidades i les emergents, dels entorns reglats i els informals, i de les diverses disciplines artístiques. Es pot afirmar que al món de la cultura hi ha un consens ampli sobre la necessitat d'incorporar les arts o donar-los més presència en els currículums, una visió que cada vegada comparteixen més agents del sector educatiu. Tanmateix, construir polítiques i accions estructurals conjuntes continua pendent. Segueix havent-hi debats oberts sobre com abordar transversalment aquest vincle per desenvolupar polítiques i programes que permetin realment reduir les desigualtats en el dret a la participació en la vida cultural.

El debat sobre quin paper té o ha de tenir la **cultura amb relació als reptes ecosocials actuals** ha estat present a CULTUROPOLIS, uns debats que han superat la taula dedicada específicament a la qüestió de la sostenibilitat i que posen sobre la taula un altre vincle necessari que requereix una mirada transversal, però que encara està en fase de definició. Parlem de reptes ecosocials i no de sostenibilitat ambiental, perquè els límits ecofísics del planeta no es poden deslligar de les formes de producció, de consum, de participació i de representació de les nostres societats.

Tot i que aquest vincle s'està construint, la rellevància de la cultura en la **generació d'imaginari** és clara. Definir culturalment qüestions tan importants com què entenem per progrés, competitivitat, èxit, fracàs o quins futurs són possibles és cabdal. El paper de la cultura és innegable, el debat sobre quins poden ser aquests imaginari està obert. No es podrà construir només un imaginari perquè els reptes, també els ecosocials, són diferents depenent d'on som. Quan es parla de sostenibilitat, per exemple, implica posar sobre la taula el qüestionament de què es vol sostenir i què necessitem de veritat per tenir una vida digna. Comporta una disputa política.

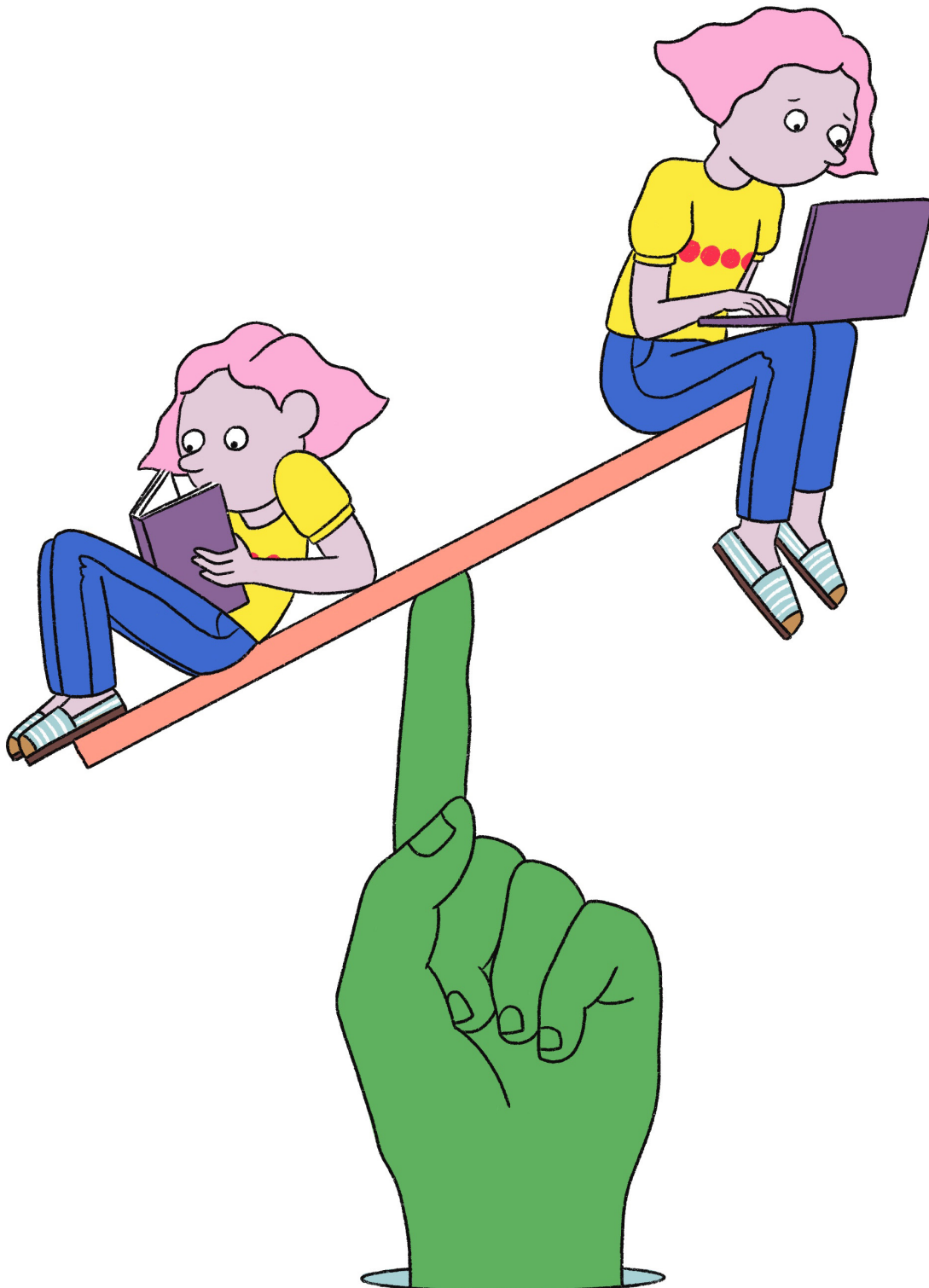
Finalment, una altra qüestió que ha estat molt present a CULTUROPOLIS i que reforça la necessitat d'aquesta mirada transversal, és el vincle entre **cultura i**

salut, especialment relacionat amb la salut comunitària, però no exclusivament. Com van demostrar alguns dels projectes i recerques, vincular salut i cultura millora la salut física i emocional de les persones, però també la seva capacitat crítica i el seu nivell d'enxarxament, així com la capacitat per generar vincles amb altres persones i amb l'entorn. Si les intervencions més efectives per millorar la salut són les adreçades a millorar l'entorn de vida, l'atenció a la salut no es pot limitar exclusivament a la mirada mèdica. Una mirada més holística sobre les persones i menys concreta sobre les malalties permet moltes interseccions amb la cultura en un sentit ampli, no només utilitzant una disciplina artística o una altra com una eina d'intervenció puntual.

Per materialitzar tots aquests vincles, aquestes aproximacions transversals i híbrides, cal creativitat, temps i assumir que l'error permet l'aprenentatge necessari per avançar.

REpte 2

CULTURA SOSTENIBLE:
dignificar el treball cultural i respectar
el medi ambient

El marc dels drets culturals inclou, també, el dret a treballar en els sectors culturals. Tota la capacitat transformadora i de lluita contra les desigualtats dels drets culturals no es pot desplegar si les persones que hi treballen no ho fan en **condicions dignes**. Si les condicions de les treballadores culturals són precàries, els projectes culturals seran pocs, menys diversos i de menys qualitat. Recuperant el repte anterior, si busquem aproximacions transversals i creatives als reptes actuals, necessitem projectes culturals potents i diversos.

Precisament per la gran presència de treballadores de la cultura a CULTUROPO-LIS, aquesta qüestió es va tractar amb molta profunditat en diferents espais, a través de projectes, de tallers i de ponències. En molts d'aquests espais es va destacar **l'impacte que la pandèmia** de la covid-19 va tenir en les condicions d'artistes i treballadores culturals sotmeses a marginació per inseguretats econòmiques, i com aquesta realitat va ser un revulsiu que ha canviat l'atenció que les institucions, les locals i les estatals, però també les transnacionals com la Unió Europea i les Nacions Unides, han posat sobre la dignitat laboral de les treballadores de la cultura. Les demandes i les lluites per un estatut de l'artista a diferents països europeus presents a CULTUROPOLIS, com Espanya, Bèlgica o Portugal, i també les reivindicacions d'un marc europeu que unifiqui els criteris en la qüestió de les condicions laborals dels artistes i les persones treballadores de la cultura, actualment estan ocupant debats nacionals i europeus que, per primera vegada, estan traspassant les fronteres estrictament sectorials.

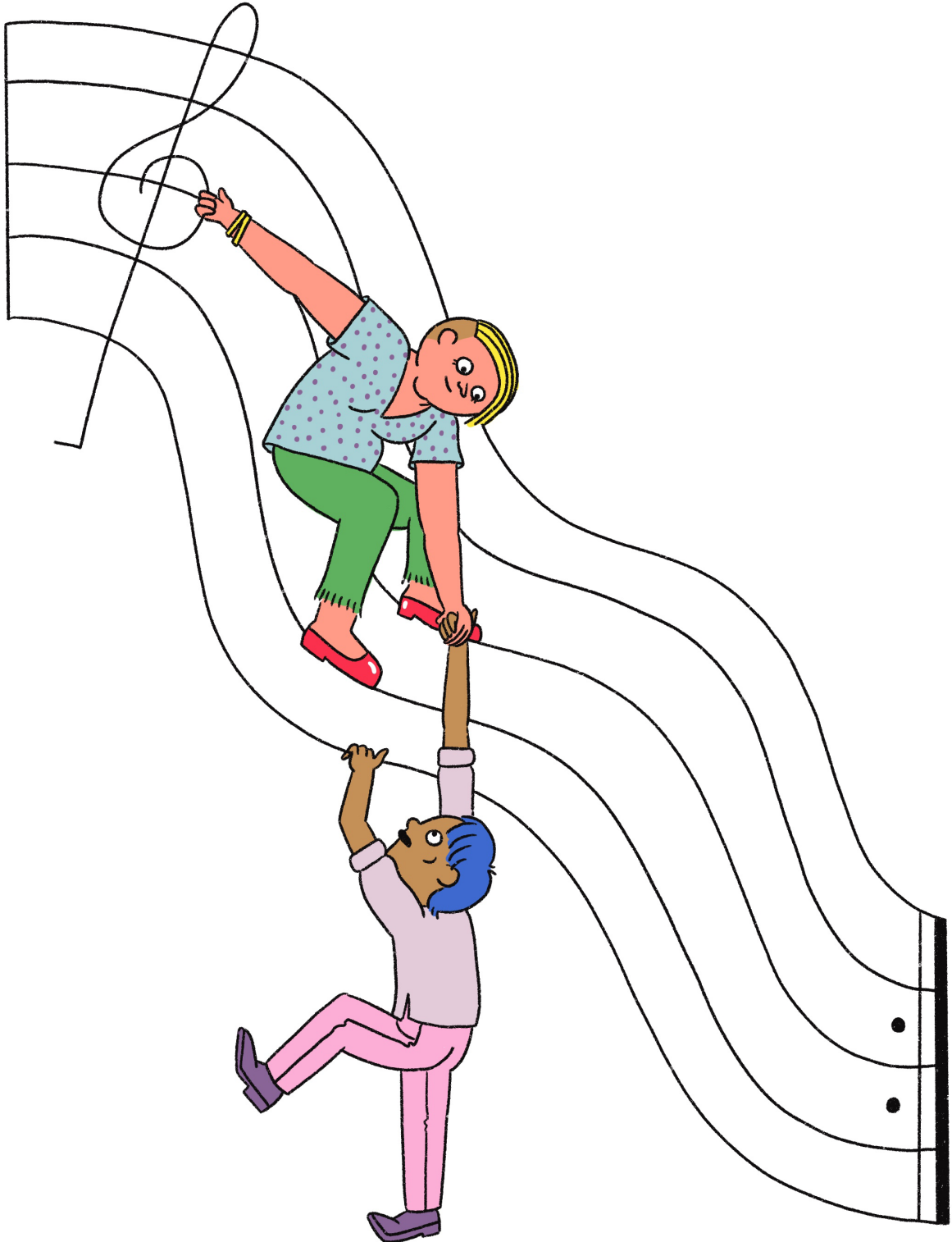
Ara bé, més enllà del consens sobre la necessitat d'unes treballadores culturals en condicions dignes, apareixen altres debats vinculats. En primer lloc, el debat sobre qui és responsable de garantir unes condicions laborals adequades i sobre quins papers poden exercir les mateixes treballadores i les organitzacions professionals o sindicals, la importància de l'*advocacy*. D'altra banda, també s'obren debats sobre com reconèixer i fer valer tots els treballs necessaris per a la cultura, no només els més visibles, adreçar-nos des d'una perspectiva interseccional a les desigualtats que es reproduïxen també dins del mateix treball cultural.

Un debat present a les Jornades va ser el de la capacitat que tenen les administracions, especialment les que no tenen competències en la regulació de la SS o la legislació laboral. La innovació i les bones pràctiques en els **models de contractació** són qüestions amb un gran marge de millora. Tenint en compte que les administracions locals o regionals són les principals contractadores del sector cultural a escala europea, innovar en aquesta qüestió pot tenir un gran impacte.

Per acabar, la cultura, com un àmbit econòmic més, així mateix ha d'explorar les vies per reduir el seu impacte ambiental i, en aquest sentit, les institucions culturals també han de ser exemplars.

REpte 3

CULTURA DIVERSA:
integrar les diversitats, promoure la
interculturalitat i garantir l'equitat

Quan es parla de diversitats en el marc dels drets culturals s'està fent referència a **reduir les desigualtats** i garantir que les expressions culturals i les persones que hi participen siguin representatives de la societat en què es desenvolupen. Aquesta diversitat pot respondre a una gran varietat de variables (origen, classe, sexualitat, gènere, llengua, religió, territori, diversitat funcional, etc.).

Els projectes o les polítiques culturals que s'emmarquen en els drets culturals es preocupen que les diversitats estiguin presents i així ho han fet palès la varietat de projectes, entitats, recerques i iniciatives que han estat presents a CULTUROPOLIS. Com va apuntar l'Alcaldessa de Barcelona a l'acte inaugural de les Jornades, la diversitat és el recurs principal per lluitar contra els discursos d'extrema dreta i reforçar les democràcies i, en aquest sentit, hem de **fer front a l'homogeneïtzació** que comporta la mercantilització de la cultura.

Ara bé, fins i tot compartint aquest sentit comú de la necessitat que la cultura sigui diversa, s'obren tot un seguit de debats sobre com fer-ho i quins obstacles apareixen. En primer lloc, hi ha una gran dificultat a l'hora de casar la diversitat amb la idea d'universalitat que també caracteritza els drets culturals. La universalitat és el que fa que compartim uns valors, però la manera com els expressem depèn de les comunitats. Si defensem la idea radical que totes les persones tenen capacitat de saber, reconèixer i aportar, **com es garanteix que tinguin els recursos** per fer-ho?

Un altre debat que apareix té a veure amb els espais de reflexió que, com CULTUROPOLIS, reproduïen **biaixos de representació**. Són prou diversos o hi ha més aviat grups de persones homogènies que volen integrar la diversitat en la seva pràctica? Com implementem la participació perquè espais com CULTUROPOLIS estiguin participats per gent diversa?

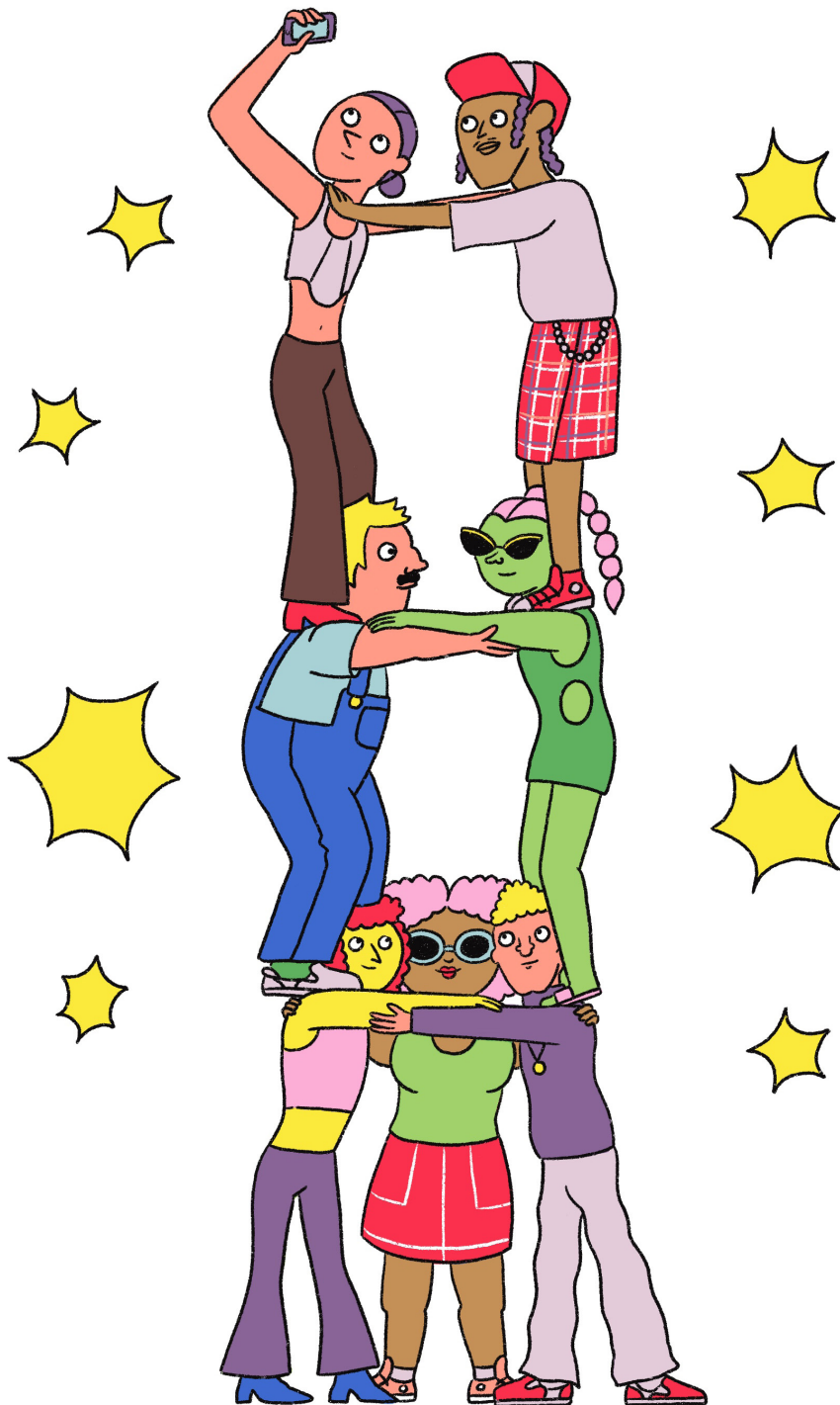
Molts dels projectes que s'han presentat a CULTUROPOLIS treballen amb col·lectius diversos que es troben als marges (persones migrants, persones grans, persones malaltes, persones amb capacitats diverses, persones no binàries, etc.). Com es pot intervenir, empoderar i donar veu a col·lectius sense entrar en lògiques paternalistes o de poder? Com es poden promoure des dels projectes culturals condicions reals d'independència i dignitat?

Així doncs, el consens sobre la necessitat de donar resposta a aquest repte és clar, però la manera de fer-ho, des de quin lloc o els mitjans per fer-ho possible són tan variats que, fins i tot, en alguns casos poden semblar contradictoris.

REpte 4

CULTURA COL·LECTIVA I COMUNITÀRIA:

lluitar contra les desigualtats
i explorar noves formes d'intervenció
i de gestió de la cultura

La lluita per garantir els drets culturals és col·lectiva. Agents públics, privats, culturals i no culturals han d'avançar plegats per reconèixer l'exercici de la llibertat i de la identitat. Tanmateix, parlar de drets culturals en aquests termes transforma les bases sobre les quals els estats, i tots els seus nivells de govern, havien construït la relació amb la ciutadania.

Com no podia ser d'una altra forma, la **cultura comunitària** ha estat molt present a CULTUROPOLIS. Les pràctiques comunitàries s'estan mostrant des de fa anys com una forma de treballar en l'àmbit cultural que s'emmarca perfectament en les lògiques dels drets culturals. Salvat les distàncies, aquesta tendència s'està donant a diferents geografies. Alguns dels projectes o recerques que han participat en les Jornades venen de l'àmbit social i han introduït una mirada cultural o artística, però també iniciatives artístiques estan veient com l'aproximació comunitària dona un nou valor a la pràctica artística. En aquest sentit, també les administracions públiques, especialment les locals, estan dedicant cada vegada més esforços en la mirada comunitària. A vegades més en els discursos que en els recursos, però sembla que és un camí que encara no s'ha acabat de recórrer. Un repte compartit en aquest sentit és fer front a les desigualtats actuals en l'exercici dels drets culturals.

Molt vinculats a la idea de comunitat i de cultura comunitària apareixen els debats sobre les **memòries i el patrimoni**. La recuperació, la visibilització o la resignificació de les memòries es mostra com un dispositiu d'acció comunitària molt efectiu, i així ho han mostrat el gran nombre d'entitats i agents presents a CULTUROPOLIS que, des de la pràctica o la recerca, estan treballant en aquesta línia.

La qüestió comunitària es va tractar tan a fons que, fins i tot, es van obrir debats molt específics sobre la relació entre els projectes comunitaris i els **grans esdeveniments culturals**. Si les grans infraestructures o festivals tenen o no una potencial capacitat d'impacte comunitari és una de les preguntes que es van llençar durant les Jornades.

Ara bé, l'acció comunitària no pot ser l'única pota dels drets culturals, i tampoc no es pot centrar només en l'acció o la dinamització comunitària. La **gestió comunitària** de serveis, equipaments o projectes obre tot un ventall de línies de treball amb molt de futur. També en l'àmbit digital, en el qual comunitats concretes poden dur a terme la gestió d'arxius i continguts digitals. Quan aquests actius que poden gestionar comunitats són de titularitat pública, es poden arribar a establir **relacions publicocomunitàries**, un camp molt ampli per estudiar i continuar treballant.

REpte 5

CULTURA I DRETS DIGITALS:
promoure la sobirania digital per
garantir l'accés i la participació cultural

La defensa dels drets culturals no pot estar deslligada de la lluita pels drets digitals, i no només perquè l'entorn digital estigui cada vegada més present a les nostres vides. Totes dues són **lluites per la democràcia, per l'accés i la participació, la presa de decisions i l'empoderament individual i col·lectiu**. Parlar de drets digitals és també parlar de diversitats i, per tant, de lluita contra l'homogeneïtzació que, com s'apuntava abans, està molt associada a la mercantilització. Una mercantilització que, en l'entorn digital, es materialitza en algorismes dissenyats i controlats per empreses transnacionals que, a més, comercien amb les dades de les persones usuàries o esbiaixen l'accés als continguts culturals deixant de banda les diversitats, entre altres efectes. Durant massa temps aquestes dues lluites han anat per separat. En el moviment pels drets culturals no s'han tingut en compte els digitals però, en la lluita pels drets digitals tampoc no han estat prou presents els drets culturals. És hora de fer un front comú.

Ara bé, com es poden implementar els drets digitals i els drets culturals digitals en un entorn controlat per un nombre molt reduït de grans plataformes i empreses transnacionals centrades en l'extractivisme de dades i la fragmentació i l'homogeneïtzació de propostes culturals? Aquesta reflexió ha estat molt present en diferents espais de CULTUROPOLIS i s'han debatut diferents vies de resposta. D'una banda, hi ha la possibilitat que tenen les administracions de crear **infraestructures digitals públiques**. En aquest sentit, la ciutat de Barcelona va mostrar que aquesta línia era possible creant la plataforma Decidim de participació ciutadana. Però, es pot suscitar un canvi real si no es treballa en aliança amb altres administracions? Sense fer una inversió a gran escala serà molt difícil garantir la protecció del valor públic.

Una altra via de treball plantejada té a veure amb la creació de normes, de **marcs legals** que permeten altres classes de relacions amb internet, els continguts digitals i, sobretot, amb les dades de les persones usuàries i consumidores que són, en realitat, el conjunt de la ciutadania.

Vinculats a la qüestió de les dades sorgeixen altres debats que també estan directament relacionats amb els drets culturals. Com es pot protegir i maximitzar el valor públic de les dades? Si el model actual es basa en la monetització de les dades personals i els anuncis, de quina manera es pot intervenir i evitar aquesta monetització? Tot l'accés que ara percebem com a "gratuït" s'ha de poder mantenir d'alguna manera. En un moment de reptes globals, no podem prescindir de la compartició i l'intercanvi de coneixement, limitar-lo ha deixat de ser una opció. De fet, algunes veus assenyalen que cal obrir-lo molt més, especialment pel que fa al coneixement científic i acadèmic.

Entrant concretament en el contingut i les **expressions culturals i artístiques en el món digital**, sabem que poden arribar a produir altres formes de legitimitat i poder per a nous intermediaris. Tanmateix, això no vol dir tancar la porta a continuar innovant i experimentant en com l'entorn digital pot oferir noves oportunitats de creació, distribució i remuneració per als agents artístics i culturals.

Finalment, també s'apunten debats sobre la necessitat de **digitalitzar les institucions culturals** europees i el paper que han de tenir aquestes institucions a l'hora de trencar les lògiques de mercat i capturar i defensar l'imaginari cultural europeu.

Totes les qüestions que s'han treballat, mostrat i debatut a CULTUROPOLIS han permès indicar alguns elements necessaris per defensar i promoure els drets culturals. Es tracta de grans reptes, dins dels quals es plantegen debats encara oberts que volen marcar el camí per continuar treballant i aprofundint en el reconeixement dels drets culturals. Les tres institucions que van constituir el Consell Assessor de CULTUROPOLIS es comprometen a continuar aquest treball en els mesos i anys vinents, i encoratgen els actors culturals d'arreu del món a sumar-s'hi.

<https://www.barcelona.cat/aqui-es-fa-cultura/ca/culturopolis>

**Ajuntament
de Barcelona**